

Europejskie regiony, powiaty i miasta coraz częściej stają się pierwszą linią obrony wobec współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa – od konsekwencji wojny w Ukrainie, przez presję migracyjną na zewnętrznych granicach, po cyberataki i kampanie dezinformacyjne. W tej sytuacji samorzady lokalne apelują o to, by nowa strategia obronna Unii Europejskiej nie tylko wzmacniała bezpieczeństwo kontynentu, lecz także wspierała lokalne gospodarki i przedsiębiorstwa.

Podczas październikowej sesji plenarnej Europejskiego Komitetu Regionów (KR) członkowie przyjęli opinię w sprawie „Europejskiej Gotowości Obronnej 2030” (European Defence Readiness 2030). Dokument zawiera szereg postulatów mających zapewnić, że europejska polityka obronna będzie oparta na zasadzie „europejskiej preferencji” – czyli pierwszeństwa dla przedsiębiorstw i zasobów pochodzących z Unii.

Regiony na froncie nowych zagrożeń

Członkowie Komitetu Regionów podkreślili, że współczesne wyzwania bezpieczeństwa mają coraz bardziej lokalny wymiar. Wskazano, że regiony – zwłaszcza te położone wzdłuż zewnętrznych granic UE – ponoszą bezpośrednie skutki geopolitycznych napięć i wymagają ukierunkowanego wsparcia społeczno-gospodarczego.

Podczas debaty z udziałem generała Christophe’a Gomarta, europoła i wiceprzewodniczącego Komisji Bezpieczeństwa i Obrony Parlamentu Europejskiego (SEDE), samorządowcy wskazywali, że regiony odgrywają kluczową rolę w budowie klastrów technologii obronnych i tzw. technologii podwójnego zastosowania. Ich zdaniem to właśnie władze lokalne i regionalne powinny być uznawane za pełnoprawnych partnerów w tworzeniu europejskiego systemu bezpieczeństwa, zwłaszcza w obszarze przygotowania cywilnego i odporności na zagrożenia hybrydowe.

„Europejska preferencja” i spójność terytorialna

W przyjętej opinii Komitet Regionów wezwał do wprowadzenia zasady „European preference”, zgodnie z którą środki przeznaczone na bezpieczeństwo i obronność Unii powinny w pierwszej kolejności trafiać do przedsiębiorstw działających na terytorium UE. Członkowie KR postulują, by co najmniej 70% kosztów komponentów obronnych w projektach finansowanych z unijnych funduszy pochodziło z produkcji europejskiej, a autorstwo projektów – z siedzibą w Unii.

Jednocześnie samorządowcy ostrzegają, że wzmacnianie przemysłu obronnego nie może odbywać się kosztem spójności terytorialnej.

Zdaniem członków KR, polityka spójności – tradycyjnie ukierunkowana na wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów – może odgrywać istotną rolę także w budowie europejskiej odporności obronnej, o ile inwestycje w tym sektorze będą generować miejsca pracy i pobudzać wzrost gospodarczy.

Stabilne finansowanie zamiast zadłużenia

Komitet Regionów ostrzegł również przed ryzykiem tzw. „fiskalnej przepaści” wynikającej z obecnych ograniczeń budżetowych i czteroletniego horyzontu zwiększania wydatków na obronność. Samorządowcy zaproponowali wydłużenie okresu planowania do 2032 roku, co miałyby zapewnić

stabilność rządów i przemysłowi.

Członkowie KR podkreślili, że stałe finansowanie bezpieczeństwa w oparciu o zadłużenie nie jest rozwiązaniem trwałym, dlatego zaproponowali utworzenie nowego systemu autentycznych zasobów własnych UE, który zagwarantowałby Unii zdolność do reagowania na przyszłe kryzysy bezpieczeństwa bez ryzyka nadmiernego obciążenia budżetów krajowych.

Głos regionów: bezpieczeństwo to więcej niż armia

„Europejskie bezpieczeństwo nie może opierać się wyłącznie na zwiększaniu wydatków wojskowych” – stwierdził sprawozdawca opinii, Ricardo Rio, burmistrz portugalskiej Bragi. Jak podkreślił, nowa strategia obronna UE powinna wzmacniać nie tylko potencjał militarny, lecz także odporność społeczną i gospodarczą wspólnot lokalnych. – „Bezpieczeństwo Europy musi być budowane na zintegrowanej wizji, która umacnia nasze społeczności, wzmacnia konkurencyjność regionów i spójność między nimi. To właśnie miasta i regiony przekuwają europejskie strategie w konkretne działania chroniące obywateli, wspierające innowacje i sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi” – powiedział Rio.

Z kolei generał Christophe Gomar zaznaczył, że raport „European Defence Readiness 2030: Assessment of Needs” koncentruje się na trzech głównych wyzwaniach: zwiększeniu liczby zamówień i widoczności sektora obronnego, przyspieszeniu produkcji oraz poprawie dostępu do finansowania.

Według Gomarta, mimo rosnących nakładów na obronność, europejski sektor wciąż pozostaje w tyle za globalnymi konkurentami. – „Potrzebujemy bardziej elastycznych zasad finansowania, które zachęcą inwestorów do zaangażowania w projekty obronne, a także rozwoju dużych, wyspecjalizowanych funduszy inwestycyjnych na poziomie europejskim” – podkreślił.

Nowe instrumenty finansowe dla bezpieczeństwa

Debata w Komitecie Regionów odbyła się w kontekście szeregu inicjatyw podejmowanych przez instytucje unijne w ostatnich miesiącach. W marcu Komisja Europejska zaprezentowała Białą Księgę w sprawie Europejskiej Obrony – Readiness 2030, a wraz z nią plan ReArm Europe, mający pobudzić inwestycje państw członkowskich w zdolności obronne.

Z kolei Rada UE przyjęła w maju instrument Security Action for Europe (SAFE) – program pożyczkowy o wartości do 150 miliardów euro, który ma umożliwić państwom członkowskim finansowanie pilnych inwestycji w przemysł obronny na korzystnych warunkach. SAFE uznawany jest za jedno z najbardziej ambitnych narzędzi w historii unijnej polityki obronnej – w zaledwie sześć miesięcy rozdysponowano całą pulę środków.

W ramach uzupełnienia tych działań wprowadzono również ASAP (Act in Support of Ammunition Production), którego celem jest zwiększenie europejskich zdolności produkcji amunicji, uzupełnienie zapasów państw członkowskich oraz wsparcie dostaw dla Ukrainy.

Nowa architektura bezpieczeństwa

Przyjęta przez Komitet Regionów opinia stanowi kolejny głos w toczącej się dyskusji o przyszłości europejskiej polityki obronnej. Samorządy lokalne i regionalne – tradycyjnie postrzegane jako podmioty

odległe od kwestii wojskowych – coraz wyraźniej podkreślają swoją rolę w kształtowaniu odporności społecznej, infrastrukturalnej i gospodarczej.

Jak wskazuje najnowszy Raport o stanie regionów i miast w UE 2025, lokalne bezpieczeństwo znajduje się pod rosnącą presją: krytyczna infrastruktura staje się celem cyberataków, samorzady mierzą się z dezinformacją, a coraz częściej angażują się też w rozwój przemysłowych klastrów związanych z sektorem bezpieczeństwa i obrony.

W tym kontekście Komitet Regionów apeluje o włączenie perspektywy lokalnej do wszystkich kluczowych procesów decyzyjnych w polityce obronnej UE – od inwestycji przemysłowych, przez rozwój kompetencji, po planowanie strategiczne.

Podsumowując, przyjęta przez KR opinia wskazuje na rosnącą świadomość, że bezpieczeństwo europejskie nie może być wyłącznie domeną państw i instytucji centralnych. O jego skuteczności zdecyduje także to, na ile będzie ono zakorzenione w miastach, powiatach, regionach i społecznościach lokalnych – tam, gdzie codziennie odczuwalne są skutki globalnych kryzysów.